

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง นโยบายเพื่อการพัฒนาเครือข่ายความเข้มแข็งทางสุขภาพผ่านการประยุกต์ ศิลปะการแสดงและการต่อสู้ล้านนาของกลุ่มผู้สูงอายุ ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา นโยบายเพื่อการพัฒนาเครือข่ายความเข้มแข็งทางสุขภาพโดยการประยุกต์ ศิลปะการแสดงและการต่อสู้ล้านนา ของกลุ่มผู้สูงอายุ ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้เข้าร่วมวิจัยเป็น ผู้สูงอายุแกนนำ ผู้นำชุมชนและประชาชนชาวบ้าน จำนวนทั้งหมด 50 คน โดยวิธีการเลือก แบบเจาะจง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (content Analysis) โดยนำเสนอผลการดำเนินการวิจัย ดังนี้

การดำเนินงานวิจัยเริ่มต้นอย่างเป็นขั้นตอน โดยวิธีการศึกษามูลฐานของชุมชนจาก TCNAP และ เอกสารรายงานของเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ พร้อมๆ ลงศึกษาบริบท เชิงพื้นที่ก่อนดำเนินการวิจัยจำนวน 2 ครั้ง เพื่อรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น ได้แก่ ข้อมูลด้านกายภาพ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารเทศบาลและผู้นำชุมชน และดำเนินกิจกรรมวิจัยเพื่อเข้าสู่ กระบวนการพัฒนานโยบาย โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนี้

1. บริบทพื้นที่ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดเชียงใหม่ ระยะทางจากอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ประมาณ 128 กิโลเมตร จัดตั้งเป็นเทศบาลตำบลหนองบัว เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2539 ตั้งอยู่บ้านท่า เลขที่ 100 หมู่ที่ 4 ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

1.1 ประวัติศาสตร์ของชุมชน

ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นชุมชนเก่าแก่ดั้งเดิมตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ อำเภอไชยปราการ โดยมีผู้ก่อตั้ง “เวียงไชยปราการ” คือ พระเจ้าพรหมกุมาร หรือพระเจ้าพรหมมหาราช ซึ่งปัจจุบันมีอนุสาวรีย์พระเจ้าพรหมมหาราชตั้งอยู่ ณ วัดป่าไม้แดงพระเจ้าพรหมมหาราช ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

เทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ พื้นที่ของชุมชนส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบ ระหว่างภูเขา มีพื้นที่ 83.33 ตารางกิโลเมตร หรือ 52,081 ไร่ สภาพโดยทั่วไปมีความอุดมสมบูรณ์สูง จึงเหมาะสมสำหรับการทำเกษตรและทำสวนผลไม้ เนื่องจากมีลำน้ำห้วยไหลผ่าน จำนวน 11 แห่ง ทำให้มีน้ำ ใช้ตลอดทั้งปี

1.3 อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ต. แม่ฮ่อง อ. ฝาง จ. เชียงใหม่

ทิศใต้ ติดต่อกับ ต. ศรีดงเย็น อ. ไชยปราการ จ. เชียงใหม่

ทิศตะวันออก ติดต่อกับเทศบาลตำบลไชยปราการ จ. เชียงใหม่

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ต. เมืองนะ อ. เชียงดาว จ. เชียงใหม่และชายแดนสภาพพม่า

1.4 ชุมชนในเขตตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 13 หมู่บ้าน ประกอบด้วย

หมู่ที่ 1 บ้านเด่น

หมู่ที่ 2 บ้านห้วยไผ่

หมู่ที่ 3 บ้านหนองบัว

หมู่ที่ 4 บ้านทา

หมู่ที่ 5 บ้านต้นโชค

หมู่ที่ 6 บ้านสินชัย,บ้านสันติวนา,บ้านผาแดง

หมู่ที่ 7 บ้านปาง

หมู่ที่ 8 บ้านปาง

หมู่ที่ 9 บ้านป่าแดง

หมู่ที่ 10 บ้านใหม่หนองบัว

หมู่ที่ 11 บ้านถ้ำผาผึ้ง

ภาพที่ 1 แสดงที่ตั้งอาณาเขตตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

1.5 ลักษณะประชากร

ประชากรในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นสังคมชุมชนดั้งเดิม มีทั้งประชากรคนพื้นเมืองหรือไทยยวน และกลุ่มชาติพันธุ์ได้แก่ ชาวจีนยูนนาน ชาวลาหู่ และชาวไทยใหญ่ ที่ดำรงวิถีชีวิตอยู่ร่วมกัน มีจำนวนทั้งสิ้น 12,378 คน มีจำนวนทั้งสิ้น 3,445 ครัวเรือน เป็นประชากรชาย จำนวน 6,256 คน ประชากรหญิง จำนวน 6,122 คน และประชากรผู้สูงอายุ จำนวน 588 คน นอกจากนี้ยังมีประชากรที่อพยพเข้ามาทำงาน หรือประชากรแฝงอีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งยังไม่ได้ย้ายทะเบียนเข้ามาด้วย เช่น แรงงานข้าม

1.6 ลักษณะเศรษฐกิจ

ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา ทำไร่ข้าวโพด ทำสวนฝรั่ง ทำสวนกระเทียม ทำสวนหอมแดง ทำสวนลิ้นจี่ ทำสวนลำไย ทำสวนส้ม เลี้ยงโคนม และประกอบอาชีพรับจ้างภาคเกษตร

1.7 ข้อมูลพื้นฐานของเทศบาล ต. หนองบัว อ. ไชยปราการ จ. เชียงใหม่

ภาพที่ 2 เทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

วิสัยทัศน์การพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองบัว

“โครงสร้างพื้นฐานครอบคลุม ชุมชนเข้มแข็ง แหล่งท่องเที่ยวเลื่องลือ ยึดถือวิถีเศรษฐกิจพอเพียง”

พันธกิจ

จัดให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานครอบคลุมทุกพื้นที่
 ให้น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตรอย่างเพียงพอ
 ให้มีการบำรุงรักษาทางบกและทางน้ำ
 บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
 ส่งเสริม สนับสนุนการศึกษา ศาสนา ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมอันดีของตำบล
 ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
 คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในตำบล
 ส่งเสริมวิถีชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตำบล
 พัฒนาสังคมและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกกลุ่มสู่ความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

จุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น (Goals)

การระบุสภาพการณ์ให้สำเร็จ (ทำเพื่อให้เกิดอะไร ถึงจะบรรลุวิสัยทัศน์) เทศบาลตำบลหนองบัวได้กำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาไว้ดังนี้

เพื่อให้ตำบลหนองบัว เป็นเมืองน่าอยู่ มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่ครอบคลุมทั้งถึง
 มีการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมและมีความปลอดภัยในการดำเนินชีวิตประจำวัน
 ประชาชนในตำบลทุกกลุ่มมีคุณภาพชีวิตที่ดีและสังคมน่าอยู่
 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการท่องเที่ยวภายในเขตเทศบาลตำบลหนองบัว
 เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการศึกษา อนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ภูมิปัญญา ประเพณี วัฒนธรรมอัน

ดีของตำบลหนองบัว

ชุมชนมีความเข้มแข็ง ร่วมคิด ร่วมทำ และแก้ไขปัญหาภายในชุมชนของตนเองได้อย่างมี

ประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม

แหล่งท่องเที่ยวภายในตำบลหนองบัวได้รับการพัฒนาและฟื้นฟู

ทรัพยากรธรรมชาติภายในตำบลหนองบัวได้รับการอนุรักษ์ฟื้นฟู

ประชาชนมีความอยู่ดี กินดี พึ่งพาตนเองได้ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์กรเป็นไปอย่างถูกต้อง รวดเร็ว สามารถตอบสนอง ความ

ต้องการของประชาชนได้อย่างตรงตามวัตถุประสงค์

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อประเมินสถานภาพการพัฒนาในปัจจุบันและโอกาสการพัฒนาในอนาคตด้วยเทคนิค SWOT

การวิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง อันเป็นสภาวะแวดล้อมในท้องถิ่น โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis การพิจารณาถึงปัจจัยภายใน ได้แก่ จุดแข็ง (Strength = S) จุดอ่อน (Weakness = W) และปัจจัยภายนอก ได้แก่ โอกาส (Opportunity = O) และอุปสรรค (Threat = T) เป็นเครื่องมือโดยผ่านกระบวนการประชุมร่วมกันทุกภาคีทั้งภาครัฐและภาคประชาชน โดยสรุปได้ดังนี้

ปัจจัยภายใน

จุดแข็ง (Strength = S)

ทรัพยากรธรรมชาติในตำบลหนองบัวอุดมสมบูรณ์ทั้งผิวดิน และแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นศูนย์กลางทางศาสนา และศูนย์รวมจิตใจของประชาชนในพื้นที่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม เป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด สามารถแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากที่สุด

มีอัตลักษณ์เฉพาะด้าน ประเพณี วัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่หลากหลาย สาขามาพัฒนา

เพื่อสร้างรายได้ด้านการท่องเที่ยว

มีแผนพัฒนาเทศบาลตำบลหนองบัว

มีภูมิณีเวศน์ที่เหมาะสมที่จะเป็นเมืองน่าอยู่ น่าอาศัย และน่าท่องเที่ยว

มีปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพในการแข่งขันสูง

จุดอ่อน (Weakness = W)

ขาดการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้ประชาชนทั่วไปได้รู้จัก

บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานไม่ทั่วถึง

ขาดความรู้ / ผู้รู้ด้านภาษา/การท่องเที่ยว/อาชีพเสริม

งบประมาณมีจำกัด และขาดการสนับสนุนงบประมาณการดำเนินโครงการขนาดใหญ่

ปัญหาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและการทำลายสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มมากขึ้น

บุคลากรและเจ้าหน้าที่บางส่วนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน

แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งอยู่ในเขตป่าสงวน เขตอุทยานแห่งชาติ ยากต่อการเข้าถึงและพัฒนา

ฤดูฝนจะมีฝนตกหนักและในช่วงฤดูแล้งจะมีสภาวะอากาศที่แล้งยาวนาน

มีแหล่งน้ำแต่ไม่สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่

เกษตรกรไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน

ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของท้องถิ่นน้อย

ปัจจัยภายนอก

โอกาส (Opportunity = O)

เป็นพื้นที่ซึ่งจังหวัดเชียงใหม่สนับสนุนให้เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวหลักของจังหวัดเชียงใหม่ มีการให้ความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 ได้รับความช่วยเหลือจากองค์กรต่าง ๆ
 นโยบายการกระจายอำนาจเป็นสาเหตุให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องปรับบทบาทภารกิจ หน้าที่ และพัฒนาระบบบริหารงานของท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งและมีระบบบริหารจัดการที่ดี
 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น โดยที่หน่วยงานราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคส่งเสริมและสนับสนุนการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 รัฐบาลสนับสนุนให้แต่ละท้องถิ่นมีบทบาทในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู เผยแพร่ และถ่ายทอดวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้น

อุปสรรค (Threat = T)

สภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจในระดับประเทศ ในระดับภูมิภาคส่งผลกระทบต่อพัฒนาท้องถิ่น เกิดปัญหาภัยแล้งยาวนาน ทำให้ขาดแคลนน้ำอุปโภค-บริโภค ในช่วงฤดูแล้งและฝนจะตกหนักในช่วงฤดูฝนทำให้เกิดปัญหาอุทกภัย ดินโคลนถล่ม
 แรงงานต่างด้าวก่อให้เกิดปัญหาสังคมในพื้นที่ ส่งผลให้เกิดปัญหาโรคติดต่อต่างๆ รวมทั้งปัญหาด้านสังคมต่าง ๆ เพิ่มขึ้น
 สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราชพัสดุ ที่สาธารณะ ที่ดินเขตป่าสงวนแห่งชาติถูกบุกรุกเป็นจำนวนมาก
 ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่น
 ความทันสมัยและกระแสวัฒนธรรมต่างชาติ ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นลี้มรากฐานทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ และหันไปนิยมวัฒนธรรมการบริโภคมากขึ้น
 มีปัญหาสุขภาพ ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม เพิ่มขึ้น
 มีการแสวงหาผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรเพื่อหวังผลตอบแทนในระยะสั้น
 วิกฤติโลกร้อน ทำให้สภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมที่ต้องพึ่งธรรมชาติ
 สภาวะการณ์ทางการเมืองที่ไม่มั่นคง นโยบายรัฐบาลที่ไม่มีความต่อเนื่องส่งผลกระทบต่อบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.8 ปัจจัยและสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการพัฒนา

ผลการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

การบริหารด้านการประปาไม่เพียงพอและทั่วถึง เกิดปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำสำหรับอุปโภค บริโภคในฤดูร้อน การบริหารจัดการน้ำประปาจะต้องได้รับการปรับปรุง ความต้องการของประชาชน คือ ต้องการให้ปรับปรุงซ่อมแซมและต่อท่อประปาภายในหมู่บ้าน จัดระบบการจัดการน้ำสำหรับอุปโภค บริโภคให้มีความสะอาดมากขึ้น ก่อสร้างระบบประปาหมู่บ้านให้ทั่วถึง ขุดบ่อน้ำตื้นเพิ่มเติม จัดซื้อถังเก็บน้ำให้แต่ละหมู่บ้าน

การคมนาคม ขาดงบประมาณในการดำเนินงาน ปัญหาถนน เส้นทางคมนาคมไม่สะดวก เนื่องจากเส้นทางที่มีอยู่บางส่วนยังไม่ได้มาตรฐาน เป็นหลุมเป็นบ่อ ถนนขาดการเชื่อมโยงให้เป็นระบบ ความต้องการของประชาชน คือ ปรับปรุงเส้นทางคมนาคมให้สะดวก ปลอดภัย ครอบคลุมและเป็นระบบ

ไฟฟ้าแสงสว่าง ปัญหาไฟฟ้าส่องสว่างสาธารณะไม่ทั่วถึง ความต้องการของประชาชน คือ เพิ่มไฟฟ้าส่องสว่างสาธารณะให้ครอบคลุมทั่วถึงพื้นที่ภายในตำบลหนองบัว

การระบายน้ำ การระบายน้ำเป็นไปอย่างล่าช้า เกิดการพังทลายของผิวดิน น้ำกัดเซาะเนื่องจากความรุนแรงของกระแสน้ำที่ระบายน้ำไม่ทันท่วงที เกิดน้ำท่วมขังในบางพื้นที่ ความต้องการของประชาชน คือ ก่อสร้างรางระบายน้ำ หรือท่อระบายน้ำในจุดที่มีน้ำท่วมขังและน้ำกัดเซาะผิวดินของถนนเป็นประจำ

การพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ยังไม่ครอบคลุมและทั่วถึงที่ภายในตำบล เช่น โทรศัพท์สาธารณะและระบบการให้บริการสัญญาณอินเทอร์เน็ต ไม่สามารถดำเนินการติดตั้งได้ครอบคลุมพื้นที่ที่มีความต้องการ เนื่องจากข้อจำกัดด้านระยะทาง การขยายสัญญาณ ฯลฯ ความต้องการของประชาชน คือ ต้องการให้บริการสาธารณะโทรศัพท์บ้านและการให้บริการอินเทอร์เน็ตที่เพิ่มขึ้น

ด้านเศรษฐกิจ

ประชาชนไม่มีอาชีพเสริม เนื่องจากขาดการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาอาชีพและเสริมอย่างเพียงพอ ความต้องการของประชาชน คือ ให้มีการส่งเสริมอาชีพเสริมให้แก่ประชาชนในหลากหลายอาชีพ

ประชาชนมีรายได้น้อย ขาดเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ ต้นทุนทางการเกษตรสูง แหล่งงบประมาณนอกระบบคิดอัตราดอกเบี้ยสูง เกิดหนี้สินจากภาคการเกษตร ความต้องการของประชาชน คือ ให้มีการส่งเสริมสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ

ด้านสาธารณสุข

ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคต่าง ๆ เช่น โรคไข้เลือดออก ประชาชนขาดความรู้เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพ ขาดสถานที่ออกกำลังกายภายในชุมชน ความต้องการของประชาชน คือ ให้มีการป้องกันและควบคุมโรคระบาดต่าง ๆ ส่งเสริมการรักษาสุขภาพของประชาชน

ส่งเสริมสวัสดิการให้การสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาส เด็ก คนชรา คนพิการอย่างทั่วถึง

ด้านการเมือง การบริหาร

ขาดการทำความเข้าใจกับประชาชนเรื่องบทบาท และหน้าที่ของการเป็นสมาชิกหรือผู้บริหารของเทศบาลตำบล การประสานงานและความร่วมมือระหว่างประชาชน ผู้นำท้องถิ่น และสมาชิก ยังไม่ตีเท่าที่ควร ความต้องการของประชาชน คือ ให้ผู้นำท้องถิ่น สมาชิกทำความเข้าใจและเข้าถึงประชาชน ในปัญหาต่าง ๆ ให้มากขึ้น

ประชาชนยังไม่กล้าแสดงออกทางการเมือง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นและระดับชาติมีน้อย การประชาสัมพันธ์ยังไม่ครอบคลุมและทั่วถึง ความต้องการของประชาชน คือ การประชาสัมพันธ์ให้ครอบคลุม ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับต่าง ๆ

การศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม

สนับสนุนและพัฒนาสถานศึกษาที่มีอยู่ในชุมชน

อนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบสาน ประเพณีวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ถูกบุกรุก เพื่อทำการเกษตรเพราะประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจและขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป้องกัน บำรุงรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขาดการเอาใจใส่ดูแล หวงแหนธรรมชาติภายในตำบล ความต้องการของประชาชน คือ ปลุกฝังสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนเกิดความหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในตำบล เพื่อประโยชน์และความอุดมสมบูรณ์ต่อไปในภายภาคหน้า

2. การพัฒนานโยบายความเข้มแข็งทางสุขภาพด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

ขั้นตอนที่ 1 การเริ่มต้นนโยบาย

กิจกรรมที่ 1 การจัดเวทีประชาคมเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ

ขั้นตอนนี้เป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องมาจากการศึกษาบริบทและข้อมูลพื้นฐานของชุมชน โดยจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ขึ้น ในวันที่ 30 พฤษภาคม 2560 เวลา 09.00-12.00 น. ณ ห้องประชุมเทศบาล ต.หนองบัว อ.ไชยปราการ จ.เชียงใหม่ มีผู้ร่วมวิจัยที่เป็นตัวแทนแกนนำผู้สูงอายุในชุมชนแต่ละชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลหนองบัวอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้ง 40 คน วัตถุประสงค์ของการจัดเวทีเพื่อเปิดพื้นที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ แนวทางการพัฒนากิจกรรมของผู้สูงอายุที่เหมาะสมปัญหา ความต้องการและพื้นฐานทรัพยากรและความร่วมมือที่มีอยู่ในชุมชน โดยผลการวิเคราะห์และจัดลำดับปัญหาได้ผล ดังนี้

สภาพปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ

กลุ่มของปัญหา	ประเภทของปัญหา	ความต้องการแก้ไขปัญหา
ด้านสุขภาพร่างกาย	มีปัญหาทางสายตา	ได้รับการดูแลทางสายตาสม่ำเสมอ
	มีไตข้างเดียว	ส่งเสริมการรับประทานอาหาร ดูแลร่างกาย
	ถูกลมโป่งพอง/โรคทางเดินหายใจ	การดูแลสุขภาพ/ลดความเสี่ยง
	โรคเรื้อรัง เบาหวาน ความดัน	การออกกำลังกาย / กินยา
	ปวดเนื้อ ปวดตัว	การออกกำลังกาย
	มีปัญหาด้านการได้ยิน	ได้รับการตรวจสุขภาพ
	มีปัญหาเรื่องฟัน	ทันตกรรม / ส่งเสริมฟันเทียม
	ปวดเข่า ปวดขา	มีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย
	เหนื่อยหอบง่าย สุขภาพไม่แข็งแรง	ตรวจสุขภาพประจำปีและดูแลสุขภาพ
ปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจ	ความจำเสื่อม หลงลืมง่าย	-
	มีอารมณ์ซึมเศร้า	ให้คำปรึกษา ส่งเสริมกิจกรรมกลุ่ม
	ขาดความพึงพอใจในชีวิต	-
	มีความรู้สึกชีวิตไม่มีค่า มีแต่ถดถอย	-
	หงุดหงิด รู้สึกอ้างว้าง	มีกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน
	ปัญหาความเครียดในครอบครัว อาชีพ	ส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสม
ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและที่อยู่อาศัย	อยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม มีน้ำขังบางแห่ง	เจ้าหน้าที่ดูแลและสอดส่อง
	สถานที่นวดสำหรับผู้สูงอายุสูงเกินไป	จัดหาสถานที่ที่เหมาะสม
	ไม่มีแหล่งเก็บสมุนไพร/อบหรือตาก	พัฒนาโครงการอบและสร้างแหล่งจัดเก็บ
	ปัญหาเรื่องเตาเผาถ่านในชุมชนเกิดหมอกควัน ทำให้หายใจลำบาก	ชุมชนมีมาตรการดูแลร่วมกัน
	โรงงานแปรรูปอาหารส่งกลิ่นเหม็นรบกวน	เฝ้าระวังความปลอดภัยและกลิ่นในชุมชน
	โรงเลี้ยงวัวส่งกลิ่นเหม็น เหม็นขี้วัว	หาวิธีกำจัดที่เหมาะสม/พูดคุยกับเจ้าของ

กลุ่มของปัญหา	ประเภทของปัญหา	ความต้องการแก้ไขปัญหา
ปัญหาด้านเศรษฐกิจ	เงินไม่พอกับรายจ่ายในชีวิตประจำวัน	ส่งเสริมการใช้ชีวิตที่พอเพียง
	ครอบครัวมีรายได้น้อย	ส่งเสริมการใช้ชีวิตที่พอเพียง
	ครอบครัวมีฐานะความเป็นอยู่ยากจน	ส่งเสริมการใช้ชีวิตที่พอเพียง
	ไม่มีที่ดินทำกิน	ส่งเสริมการใช้ชีวิตที่พอเพียง
	ไม่มีอาชีพเสริม	ส่งเสริมอาชีพ เช่น ทำข้าวแต่น ทำกล้วยฉาบ ทำถั่วเน่าแผ่น เสื่อจากต้นกก
	สินค้าเกษตรตกต่ำ พ่อค้ากดราคา	ส่งเสริมการใช้ชีวิตที่พอเพียง
ปัญหาด้านสังคม วัฒนธรรม	ลูกหลานไม่ค่อยเชื่อฟัง	-
	ครอบครัวทะเลาะเบาะแว้งกัน ไม่ลงรอย	-
	ชุมชนไม่พร้อมเพรียง ขาดความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ	สร้างการรวมตัวและมีกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน
	ผู้สูงอายุ ขาดการเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ ไม่ค่อยรวมกลุ่ม ไม่ค่อยมีการแนะนำกระตุ้น เช่น การออกกำลังกาย	ส่งเสริมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ
	ขาดการกระตุ้นการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ	การส่งเสริมกิจกรรมทางวัฒนธรรม และอยากให้หน่วยงานต่างๆ มาให้ความรู้ / ช่วยเหลือ
	กลุ่มผู้สูงอายุยังขาดความเข้มแข็ง	ส่งเสริมกิจกรรมการรวมกลุ่มต่าง ๆ

จากข้อมูลการวิเคราะห์ปัญหาของผู้สูงอายุโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ในเขตเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า พบกลุ่มปัญหาด้านสุขภาพและสังคม จำแนกเป็นด้านต่างๆ คือ

ปัญหาด้านสุขภาพร่างกาย ได้แก่ ปัญหาความเสื่อมสภาพทางด้านร่างกาย ปัญหาด้านสายตา ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการมองเห็นมีปัญหาการได้ยิน ปัญหาด้านทันตกรรม การเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ได้แก่ โรคไต โรคเบาหวาน โรคความดัน ผู้สูงอายุบางรายหอบเหนื่อยง่าย สุขภาพไม่ค่อยแข็งแรง บางรายมีอาการปวดตามเนื้อตัว ปวดข้อและกระดูกต่างๆ

ปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจ ได้แก่ ความจำเสื่อม หลงลืมได้ง่าย บางรายป่วยเป็นโรคซึมเศร้า ขาดความพึงพอใจในชีวิต มีความรู้สึกที่ตนเองไม่มีคุณค่า รู้สึกหงุดหงิดและอ้างว้าง ปัญหาความเครียดในครอบครัว เนื่องจากไม่มีอาชีพและรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตประจำวัน

ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและที่อยู่อาศัย ได้แก่ ที่พักอาศัยอยู่ใกล้โรงงานเผาถ่าน ขาดแหล่งเก็บขยะมูลฝอยซึ่งเป็นแหล่งรายได้ของผู้สูงอายุ โรงงานแปรรูปส่งกลิ่นเหม็นรบกวน โรงเรียนวันมส่งกลิ่นเหม็น การเผาเศษไม้ใบหญ้าทำให้เกิดมลพิษในชุมชน ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนยังคงเป็นผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุซึ่งจะมีความรุนแรงแตกต่างกันไปในแต่ละชุมชน

ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ จำนวนค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ครอบครัวมีรายได้น้อย ผู้สูงอายุมีฐานะยากจน บางรายยังขาดที่ดินทำกิน ไม่มีอาชีพเสริม ปัญหาทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ บางครอบครัวยังทะเลาะเบาะแว้งกัน ชุมชนยังขาดการมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุยังขาดการเรียนรู้และการกระตุ้นที่จะส่งเสริมสุขภาพของตนเองเพื่อให้ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข กลุ่มผู้สูงอายุยังขาดความเข้มแข็งในการรวมกลุ่ม

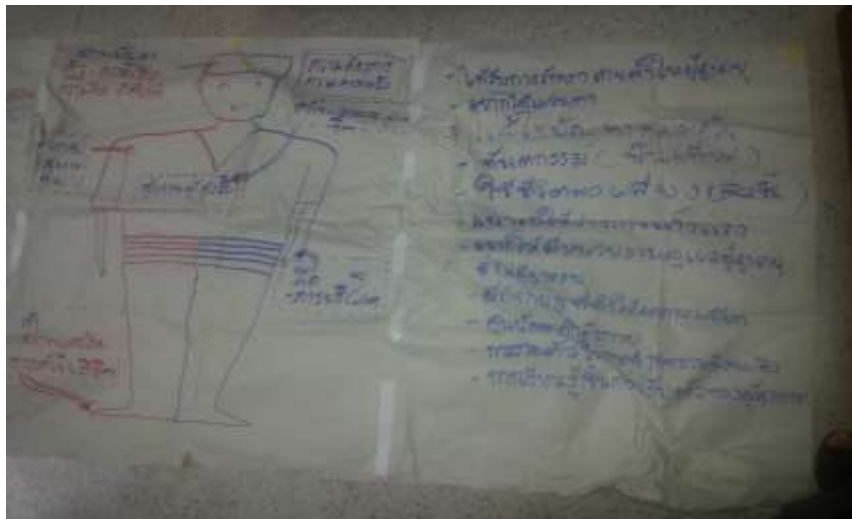
ความต้องการและความคาดหวังของกลุ่มผู้สูงอายุ ในการแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพตามกลุ่มปัญหาแต่ละด้าน ดังนี้

ปัญหาด้านสุขภาพร่างกาย ผู้สูงอายุต้องการกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ได้แก่ การได้รับการดูแลทางสายตา ส่งเสริมทันตกรรมและช่องปาก การส่งเสริมการดูแลสุขภาพเพื่อลดความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาโรคเรื้อรัง กิจกรรมส่งเสริมการออกกำลังกาย การจัดกิจกรรมตรวจสุขภาพให้กับผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุเรื่องการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิต ปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจ ผู้สูงอายุต้องการศูนย์ให้คำปรึกษา กลุ่มเพื่อนหรืออาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนออกเยี่ยมเยียนเพื่อให้กำลังใจผู้สูงอายุ กระตุ้นให้ผู้สูงอายุมีการรวมกลุ่มกันเพื่อทำกิจกรรมต่างๆอย่างสม่ำเสมอ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุต้องการให้เจ้าหน้าที่คอยสอดส่องดูแลและมีมาตรการเฝ้าระวังผลกระทบปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน หาวิธีที่เหมาะสมเพื่อลดการเผาขยะ เศษไม้ใบหญ้า ฝังพลาสติก ควรใช้วิธีการเจรจาต่อรองภายในชุมชนอย่างเหมาะสม

ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุต้องการส่งเสริมการใช้ชีวิตที่พอเพียง ฟื้นฟูและส่งเสริมอาชีพเสริมให้กับผู้สูงอายุ เช่น การทำไม้กวาด การทำเสื่อ และถั่วเน่าแผ่นซึ่งเป็นอาหารท้องถิ่นซึ่งคนส่วนใหญ่นิยมบริโภค จะทำให้ผู้สูงอายุเกิดการรวมกลุ่มและมีรายได้เพิ่มขึ้น ปัญหาทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ผู้สูงอายุต้องการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ส่งเสริมกิจกรรมให้ผู้สูงอายุ มีการรวมตัวกันเพื่อดูแลสุขภาพของตนเองและกลุ่ม เช่น การออกกำลังกาย การให้ความรู้เบื้องต้นด้านการดูแลตนเอง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุให้เข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณีต่างๆ ของชุมชน และเสริมสร้างบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น องค์กรความรู้เรื่องสมุนไพร

ภาพกิจกรรมเวทีประชาคมปัญหาสุขภาพและความต้องการของผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลหนองบัว
อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 3 แสดงผลการจัดกิจกรรมวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดนโยบายและการตัดสินใจคัดเลือกนโยบาย

กิจกรรมที่ 2 การจัดเวทีประชาคมเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์และเป้าหมายของผู้สูงอายุ

เป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องมาจากการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชน โดยการจัดเวทีประชาคม ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ จัดขึ้นในวันที่ 16 ตุลาคม 2560 โดยมีนักวิจัย ผู้บริหารเทศบาลตำบลหนองบัว ผู้นำชุมชน ตัวแทนผู้สูงอายุ เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และระดมพลังสมอง จากการสรุปผลความต้องการด้านต่าง ๆ ผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เนื่องจากสถานการณ์ที่ผ่านมา ผู้สูงอายุยังขาดความเข้มแข็ง ขาดการรวมตัวในกิจกรรมต่างๆ ขาดการติดต่อสื่อสารสื่อสารที่ดี ไม่ค่อยมีกิจกรรมทางสังคมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ทำให้การใช้ชีวิตต่างคนต่างอยู่มากขึ้น ผู้สูงอายุหลายๆ คน มีความเครียด ความวิตกกังวล เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจ แม้ว่าจะมีระบบการดูแลที่ดีภายในชุมชน เช่น ระบบสวัสดิการผู้สูงอายุ การดูแลจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในขณะที่ผู้สูงอายุยังต้องการมีเพื่อนและชุมชนไว้คอยเป็นที่ปรึกษาที่ตีรวมถึงการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน จะทำให้ผู้สูงอายุมีความเข้มแข็ง นำมาซึ่งการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดสุขภาพร่างกาย จิตใจที่ดี เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุที่มีความสนใจได้ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยเริ่มจากจุดเล็กๆ และค่อยๆ ขยายไปสู่ชุมชนอื่นๆ เพิ่มขึ้น ในชุมชนยังมีวิทยากรที่มีความรู้ ความสามารถ มีต้นทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถนำมาปรับใช้ในการส่งเสริมกิจกรรมการออกกำลังกายในผู้สูงอายุได้

ผลการระดมพลังสมองเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขปัญหาที่สามารถดำเนินการด้วยตนเองบนพื้นฐานต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมในชุมชน เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายผู้สูงอายุในเขตเทศบาล ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ กำหนดเป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์แต่ละด้านดังนี้

1. การกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์

วิสัยทัศน์

ผู้สูงอายุอยู่ม่วนกินหวาน สืบสานประเพณีและวัฒนธรรม ดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

พันธกิจ

ผู้สูงอายุมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีอาชีพมั่นคง มีการสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมที่ดีงามของชุมชน มีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง

1. ยุทธศาสตร์

มิติด้านวัฒนธรรม

การพัฒนาเครือข่ายความเข้มแข็งทางสุขภาพผ่านการประยุกต์ศิลปะการแสดงและการต่อสู้ล้านนา
ของกลุ่มผู้สูงอายุ

แนวทาง

การส่งเสริมกิจกรรม ออกกำลังกายของผู้สูงอายุด้วยกิจกรรมฟ้อนเจิง การฟ้อนเล็บ
การดูงานกิจกรรมผู้สูงอายุที่เข้มแข็ง
การวางแผนและแก้ไขปัญหาาร่วมกันในชุมชนทุกชั้นตอน
การฝึกปฏิบัติอย่างน้อยต้องเกิดการรวมตัวกันเดือนละ 1-3 ครั้ง
ส่งเสริมให้ฝึกปฏิบัติกันเองที่บ้าน
การค้นหาแกนนำ วิทยากร ผู้รู้มาจากคนในชุมชน มาช่วยผลักดันกิจกรรม
การค้นหาและส่งเสริมเพื่อยกระดับปราชญ์ชาวบ้านโดยการมอบรางวัล
ร่วมกันประเมินผลและพัฒนาสู่นโยบายของชุมชน

เป้าหมาย

ผู้สูงอายุมีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งและขยายเครือข่ายความร่วมมือไปสู่ในระดับตำบล
ผู้สูงอายุที่สนใจมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ
มีการนำภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมาประยุกต์ใช้ในการออกกำลังกายเพื่อการดูแลสุขภาพ
ผู้สูงอายุมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเกิดการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
เป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารที่ดี
มีการขยายผลไปสู่การกำหนดเป้าหมายและความต้องการอื่น ๆ
มีการขยายผลไปสู่กลุ่มเยาวชนและชุมชนข้างเคียง
มีความสามัคคีกันในชุมชน
ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความภาคภูมิใจ
คนในชุมชนมีความเสียสละต่อส่วนรวม
เกิดความร่วมมือกันของชุมชนและเทศบาล หน่วยงานภายนอก และส่งเสริมให้มีกิจกรรมโดย
ชาวบ้านมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้น

มิติด้านวัฒนธรรม

การสืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น

แนวทาง

กิจกรรมเทศน์มหาชาติ โดยการจัดขึ้นเป็นประจำทุกๆ ปีๆ ละ 1 ครั้ง
 ประเพณีปีใหม่เมือง รดน้ำดำหัวกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน เป็นประจำทุกปีๆ ละ 1 ครั้ง
 ส่งเสริมประเพณียี่เป็ง โดยจัดกิจกรรมของผู้สูงอายุในแต่ละชุมชน
 ส่งเสริมการแสดงและประเพณีของชาวจีนยูนนาน
 การส่งเสริมบทบาทผู้นำของปราชญ์ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นและภูมิปัญญาชาวบ้าน

เป้าหมาย

ผู้สูงอายุในชุมชนมีความภาคภูมิใจที่มีส่วนร่วมสืบทอดประเพณีที่ดีงาม
 มีปราชญ์ทางด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นผู้นำด้านวัฒนธรรม
 ผู้สูงอายุมีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งและมีส่วนร่วมในการสืบทอดประเพณีต่างๆ ของชุมชน
 ผู้สูงอายุเกิดเครือข่ายการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมกับชุมชนต่างๆ ในระดับตำบล
 การขยายผลการสืบทอดไปสู่กลุ่มเป้าหมายได้แก่ นักเรียน เยาวชนในชุมชนและผู้สนใจ
 หน่วยงานในชุมชนให้ความสำคัญและนำไปสู่การกำหนดแผนงาน งบประมาณเพื่อให้
 ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2. ยุทธศาสตร์

มิติทางสังคม

โรงเรียนผู้สูงอายุ

แนวทาง

จัดสร้างศูนย์การเรียนรู้/โรงเรียนผู้สูงอายุในชุมชน
 จัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ
 กำหนดหลักสูตรเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน
 จัดกิจกรรมอบรมเพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้สูงอายุในระดับตำบล
 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมใหม่ และการปรับตัวต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน

เป้าหมาย

ผู้สูงอายุได้รับความรู้และทักษะใหม่ๆ สามารถปรับตัวต่อการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่าง
 เหมาะสม

ผู้สูงอายุมีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในระดับตำบล
 มีเครือข่ายผู้สูงอายุที่เข้มแข็ง

3. ยุทธศาสตร์

มิติทางสังคม

กองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุ

แนวทาง

จัดตั้งสมาชิกในระดมเงินออมเพื่อสวัสดิการผู้สูงอายุ

ระดมเงินออมสัจจะออมทรัพย์ประจำเดือนๆ ละ 1 ครั้ง

ภาครัฐสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมในการระดมเงินออม

จัดตั้งกองทุนเครือข่ายฌาปนกิจสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน

เป้าหมาย

ผู้สูงอายุมีสวัสดิการและความมั่นคง

กองทุนเพื่อช่วยเหลือเงินฌาปนกิจของผู้สูงอายุในชุมชน

ผู้สูงอายุมีความเป็นเจ้าของกองทุนเงินออมและมีความภาคภูมิใจ

ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมเกิดเครือข่ายทางสังคมของกลุ่มเงินออมที่เข้มแข็ง

4. ยุทธศาสตร์

มิติทางสุขภาพ

การส่งเสริมและดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ

แนวทาง

การสำรวจข้อมูลปัญหาสุขภาพและความต้องการของผู้สูงอายุ

การให้ข้อมูลข่าวสารด้านการดูแลสุขภาพขั้นพื้นฐานกับกลุ่มผู้สูงอายุ

ส่งเสริมบทบาทของครอบครัวและชุมชนในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ

การส่งเสริมบทบาทแกนนำดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ

การจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ

กิจกรรมการตรวจสุขภาพขั้นพื้นฐาน

เป้าหมาย

ผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพได้รับการแก้ไขปัญหาและการดูแลอย่างทั่วถึง

ผู้สูงอายุมีความรู้ในการดูแลสุขภาพสามารถพึ่งพาตนเองได้หากเกิดอาการเจ็บป่วย

เล็กน้อย

มีแกนนำผู้สูงอายุที่เข้มแข็งและมีบทบาทในการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ

ในชุมชน

สมาชิกในครอบครัว สามารถช่วยเหลือและให้คำแนะนำและแก้ไขปัญหากันพื้นฐาน

ด้านสุขภาพให้กับผู้สูงอายุได้

5. ยุทธศาสตร์

มิติทางเศรษฐกิจ

การส่งเสริมอาชีพเพื่อการพึ่งพาตนเองด้านเศรษฐกิจของกลุ่มผู้สูงอายุ

แนวทาง

สำรวจภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ เช่น การทำช่อ ทำโคม
การร้อยพิ่นอาชีพตัดช่อ ตุง ดอกไม้แห้ง
การร้อยพิ่นอาชีพการจักสานและการสานเสื่อจากต้นกก
การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากถั่วเน่าแผ่น
การรวมกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อการช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ

เป้าหมาย

ผู้สูงอายุมีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง เพื่อการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจ
ผู้สูงอายุมีรายได้เพิ่มขึ้น
ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการสืบทอดภูมิปัญญาด้านการจักสาน สานเสื่อจากต้นกก
มีการฟื้นฟูวัฒนธรรมด้านการประกอบอาชีพ ทำไม้กวาด สานเสื่อและถั่วเน่าแผ่น
ส่งเสริมการกระจายสินค้าและพัฒนาระบบการตลาดผ่านสื่อประชาสัมพันธ์และ

เครือข่าย

ข้อเสนอแนะ

หน่วยงานต่างๆ ควรดูแลเรื่องงบประมาณให้กับผู้สูงอายุ
ต้องการให้มีการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุที่หลากหลายเพิ่มขึ้น
ต้องการความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ
ให้ชุมชนมีความสามัคคีเพิ่มขึ้น
ต้องการมีสุขภาพที่ดีทั้งด้านร่างกายและจิตใจ
ต้องการให้คนในตำบลได้รับการพัฒนา ได้รับความรู้ในการปรับต่อการใช้ชีวิต

รูปแบบใหม่

ต้องการให้หน่วยงานมาดูแล สนับสนุนกลุ่มผู้สูงอายุในสิ่งที่ยังขาด เช่น ด้านสุขภาพ
ร่างกาย ด้านการส่งเสริมอาชีพ

2 ทักษะต่อการเข้าร่วมเวทีระดมพลังสมองเพื่อกำหนดนโยบาย วิธีการ และเป้าหมายการ

ดำเนินนโยบายสาธารณะ

รู้สึกเป็นประโยชน์ ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน
รู้สึกว่าการเทศบาลทำหน้าที่ได้ดี
ได้ระบายความรู้สึกในใจ
รู้สึกว่าการเทศบาลสนับสนุนในเรื่องสุขภาพของผู้สูงอายุ

จากการระดมพลังสมองพิจารณาเห็นพ้องต้องกันว่าหากจะใช้ยุทธศาสตร์เพื่อก่อให้เกิดกิจกรรมการรวมกลุ่มที่เหมาะสมแล้วสามารถดำเนินการได้ตามศักยภาพและต้นทุนที่มีอยู่ในชุมชน จะสามารถขยายผลไปสู่กิจกรรมอื่นๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จึงมีมติที่จะเลือกสร้างพลังความเข้มแข็งให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในแต่ละชุมชน โดยใช้การศิลปะการแสดงและการต่อสู้ของล้านนา เพื่อใช้เป็นกิจกรรมที่ช่วยประสานความร่วมมือระหว่างผู้สูงอายุจากชุมชนต่างๆ มาร่วมกันทำกิจกรรมและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นเวทีการเรียนรู้เพื่อร่วมสร้างรากฐานของเครือข่ายผู้สูงอายุในระดับตำบลและเป็นช่องทางนำไปสู่การดำเนินกิจกรรมอื่นๆ ที่ขยายผลในระดับต่อไป

ภาพที่ 4 แสดงมติในการเลือกกิจกรรมเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 การวางแผนนโยบายสู่การปฏิบัติ

การจัดเวทีประชาคมเพื่อวางแผนกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายความเข้มแข็งของผู้สูงอายุ โดยใช้กิจกรรมศิลปะการแสดงและการต่อสู้ของล้านนา ที่มีการลงประชามติจากขั้นตอนที่ต่อเนื่องมาจากขั้นตอนที่ 2 ซึ่งได้มีการกำหนดกรอบวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์และเป้าหมายของผู้สูงอายุ การจัดเวทีประชาคมในครั้งนี้จัดขึ้นในวันที่ 12 พฤศจิกายน 2560 ทั้งนี้โดยมีการนำวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ แนวทางและเป้าหมายมาร่วมกันวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค โอกาส โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมพิจารณาและวางแผนดำเนินการ รวมทั้งระดมทรัพยากร บุคลากรและศักยภาพที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อบริหารจัดการอย่างประสิทธิภาพ มีผู้เข้าร่วมวิจัย จำนวน 80 ซึ่งเป็นแกนนำผู้สูงอายุในแต่ละชุมชน ผู้นำชุมชน ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลหนองบัว พระสงฆ์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

เจ้าหน้าที่เทศบาล นักศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ภาควิชาที่เกี่ยวข้องให้ความสนใจและร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมอย่างเต็มที่ สามารถระดมพลังของชุมชนเพื่อวางแผนขับเคลื่อนกิจกรรมของผู้สูงอายุ โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน ดังนี้

1 ยุทธศาสตร์ที่เลือกดำเนินการ

การพัฒนาเครือข่ายความเข้มแข็งทางสุขภาพผ่านการประยุกต์ศิลปะการแสดงและการต่อสู้ล้านนาของกลุ่มผู้สูงอายุ

การระดมพลังสมองด้าน การพ่อนเจิง กิจกรรมเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งและการพัฒนานโยบายเพื่อผู้สูงอายุ มีข้อค้นพบดังนี้

การระดมพลังสมองพบว่ามีจุดแข็ง ดังนี้

ผู้สูงอายุแต่ละชุมชนให้ความสนใจและเห็นความสำคัญในการประยุกต์ใช้การพ่อนเจิงเพื่อส่งเสริมการออกกำลังกาย

กลุ่มผู้สูงอายุมีความต้องการให้มีการรวมตัวกันของผู้สูงอายุเพื่อให้กลุ่มเข้มแข็ง (ผ่านการพ่อนเจิง)

มีสถานที่เหมาะสมที่จะใช้เป็นสถานที่ฝึกแต่ละสัปดาห์ คือ ศูนย์การเรียนรู้ผู้สูงอายุ มีบุคลากรในชุมชนที่มีความรู้ความชำนาญเป็นครูช่วยฝึกสอน

การระดมพลังสมองพบว่ามีจุดอ่อน ดังนี้

ผู้สูงอายุที่เชี่ยวชาญในการพ่อนเจิงเสียชีวิต ทำให้ไม่มีตัวแทนสืบทอด

รางวัลประยุกต์เข้ามาทำให้พ่อนเจิงเพื่อดูแลสุขภาพสูญหายไป

ยังขาดการประสานงานระหว่างผู้สูงอายุ แกนนำชุมชนและเทศบาล

การระดมพลังสมองพบว่ามีอุปสรรค ดังนี้

ขาดงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมอย่างต่อเนื่องแต่ไม่เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรม

การระดมพลังสมองพบว่ามีโอกาส ดังนี้

มีหน่วยงานสนับสนุนและผลักดันกิจกรรม

มีการจัดสรรงบประมาณในการบริหารจัดการกิจกรรม

ร้อยพันศิลปะการแสดงพื้นบ้านล้านนา (ภายใต้กิจกรรมในโครงการวิจัย)

การตีกลองมอชิง

การพ่อนเจิงประยุกต์

กลองตั้งโนง

การพ่อนเล็บ

2 การกำหนดแนวทางการดำเนินกิจกรรมของผู้สูงอายุด้านศิลปวัฒนธรรมและการแสดงพื้นบ้าน ล้านนา

กำหนดให้มีการพบปะกัน 2-4 ครั้งต่อเดือนเพื่อทำการฝึกซ้อมและออกกำลังกายร่วมกัน
ฟื้นฟูการฟ้อนเจิง โดยการนำเอาผู้สูงอายุที่มีความรู้มาเป็นวิทยากร
นำเอาวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนมาแลกเปลี่ยนกัน
มีการจัดกิจกรรมหรือการแสดงหลังรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
สร้างแกนนำการเรียนรู้ โดยมีประธานสภาวัฒนธรรมเป็นผู้ประสานงานหลัก

ระยะเวลาดำเนินการ

เดือนธันวาคม 2560 - กุมภาพันธ์ 2561

ดำเนินกิจกรรม 4 วัน ต่อเดือน ทั้งหมด 12 ครั้ง

เวลา 13.00-16.00 น.

ทุกๆ วันอังคารของสัปดาห์ ทั้งหมด 7 หมู่บ้าน โดยนำแกนนำผู้สูงวัยที่สนใจ ยังมีสุขภาพดี
สามารถเดินทางเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มได้ หมู่บ้านละ 6-10 คน

วิธีการ

สำรวจผู้สูงอายุความสนใจของผู้สูงอายุและประสานงานเพื่อเข้าร่วมกิจกรรม ประมาณ
34 คน

ฟื้นฟูเรื่องการฟ้อนเจิงโดยนำผู้สูงอายุที่มีความรู้มาเป็นวิทยากรตามระยะเวลาที่กำหนด
การติดตามและประเมินผล

3 เป้าหมายของกิจกรรมที่ต่อเนื่อง

ผลการระดมพลังสมอง ได้ข้อสรุปว่าภายหลังจากที่ดำเนินโครงการตามยุทธศาสตร์การพัฒนา
เครือข่ายความเข้มแข็งทางสุขภาพผ่านการประยุกต์ศิลปะการแสดงและการต่อสู้ล้านนาของกลุ่มผู้สูงอายุ
กิจกรรมบนพื้นฐานความต้องการเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลตำบลหนองบัว
อำเภอยางป่ากร จังหวัดเชียงใหม่ ในแต่ละเดือนทุก ๆ 3 เดือน หรือ 6 เดือน ในวันรับเบี้ยยังชีพหรือใน
เทศกาลหรือประเพณีที่สำคัญ ๆ เช่น งานประเพณีปีใหม่เมือง งานยี่เป็ง งานเทศน์มหาชาติ วันพ่อ
แห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ ควรมีกิจกรรมต่าง ๆ ชุมชน ดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมตรวจสุขภาพ
2. การแสดงภูมิปัญญาแต่ละหมู่บ้าน
3. การแสดงศิลปวัฒนธรรมที่ฝึกมา
4. สอยดาวชิงรางวัล
5. ประกวดจ้อยซอ ผู้สูงอายุ
7. กิจกรรมคนเฒ่าสอนลูกหลาน
8. การยกยอปราบัญชุน
9. สนับสนุนงานประเพณีต่าง ๆ ในชุมชนตามปฏิทินพิธีกรรม

คณะกรรมการดำเนินการกิจกรรม

ประธาน	นายขจรศักดิ์ วงศ์สุข	084-8101981
รองประธาน	นายมา เจริญผล	087-6262279
	คุณดุสิต รัตนประทุม	095-6839596
เลขานุการ	พ่อเกรียงไกร ตาอ่อน	083-3241807
	พ่อบุญรัตน์ ทิพยวรรณ	080-8523514
เหรียญก	พ่ออาจ ชัยวรรณ	082-0366345
ปฎิคม	พ่อบุญยัง กันทา	081-1645019
ประชาสัมพันธ์	พ่อเงิน บัวลาแก้ว	084-8048224
กรรมการ		
	พ่อบุญทา เนรณี	085-0189040
	แม่วรรณดา สุนันตา	098-8094479
	พ่อถา ตาดี	063-8350753
	พ่อนิกร ยะกาศ	094-6311395
	พ่อเมืองดี บุญกุ่ม	086-1902523
	พ่อนวล มณีวรรณ	083-3189543
	พ่อสุข นวลศรี	085-6527473
	พ่อนันต์ อินทะภัย	093-1657542

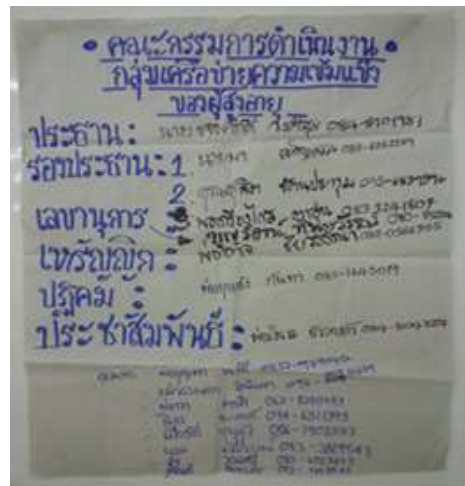
การวางแผนกิจกรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน มีการวางแผนดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ทั้งการคัดเลือกกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสามารถของชุมชน มีการระดมทุนทางวัฒนธรรมด้านภูมิปัญญาที่มีอยู่ชุมชน มาใช้เป็นต้นทุนสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่ม การคัดเลือกแกนนำดำเนินการ ได้แก่ อาจารย์ขจรศักดิ์ วงศ์สุข ประธานกรรมการดำเนินงานและกรรมการต่างๆ มีเป้าหมายให้ผู้สูงอายุที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งจะเกิดโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้และดำเนินกิจกรรมร่วมกันตามแผนกิจกรรมที่ได้ทำไว้อย่างต่อเนื่อง

ภาพกิจกรรมเวทีวางแผนการกิจกรรมพัฒนานโยบายความเข้มแข็งของผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลหนองบัว
อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 5 แสดงการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการวางแผนดำเนินกิจกรรมวิจัย

ภาพที่ 6 แสดงการนำเสนอผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปัญหาความต้องการของผู้สูงอายุและการวางแผนกิจกรรมวิจัยอย่างมีส่วนร่วม นำเสนอข้อมูล โดยนักศึกษาสาขาสาธารณสุขศาสตร์

ภาพที่ 7 แสดงการจัดสนทนากลุ่มเพื่อวางแผนและกำหนดทิศทางการวิจัยร่วมกับเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินการตามนโยบาย

การดำเนินกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายความเข้มแข็งของผู้สูงอายุ โดยใช้กิจกรรมศิลปะการแสดงและการต่อสู้ของล้านนา

กิจกรรมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุแต่ละชุมชนที่สนใจเข้าร่วม โดยร่วมกันฝึกออกกำลังกายโดยใช้ท่าการฟ้อนเจิงพื้นฐานที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ มีการประยุกต์ใช้ วงฆ้องกลองล้านนาร่วมกับการฝึกออกกำลังกายเพื่อให้ผู้สูงอายุเกิดความเพลิดเพลินสนุกสนาน โดยมีการนัดหมายมารวมตัวกัน ทุกๆ วันอังคาร ช่วงเวลา 13.00-16.00 น. ในแต่ละเดือน สถานที่นัดหมายทำกิจกรรมคือ ศูนย์ผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ และศูนย์วัฒนธรรมและการเรียนรู้ประจำชุมชน มีวิทยากรในชุมชน คือ อาจารย์ขจรศักดิ์ วงศ์สุข ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ กลุ่มผู้สูงอายุให้การยอมรับ มาคอยเป็นที่ปรึกษา ให้การสนับสนุนทั้งด้านการประสานงาน สถานที่ การจัดการเรียนการสอนและสนับสนุนเครื่องดนตรีที่มีอยู่อย่างหลากหลาย เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ฝึกปฏิบัติ พบว่า กิจกรรมการออกกำลังกายโดยการประยุกต์การฟ้อนเจิง เป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจ ความสามารถ สมรรถภาพทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุที่สามารถฝึกซ้อมได้ไม่ซับซ้อน เนื่องจากมีการปรับท่าทางจากท่ารำพื้นฐานเพื่อให้เข้ากับจังหวะดนตรี จังหวะการฟ้อนจึงไม่หนักเกินไปสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งจะช่วยให้ผ่อนคลายกล้ามเนื้อ ทำให้การเคลื่อนไหวของระบบต่างๆ ในร่างกายมีประสิทธิภาพขึ้น ผู้สูงอายุมีความสุขและสนุกสนาน

ภาพที่ 8 ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลหนองบัว

ภาพที่ 9 แสดงการกิจกรรมการออกกำลังกายภายใต้กิจกรรมของโครงการวิจัย โดยใช้ดนตรีและศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านล้านนา

การจัดกิจกรรมเทศน์มหาชาติเป็นกิจกรรมที่ขยายผลมาจากการรวมตัวกันจากการฝึกซ้อมการฟ้อนเจิง เพื่อส่งเสริมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ เกิดขึ้นจากพูดคุยผ่านเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มผู้สูงอายุและการประสานงานของอาจารย์ขจรศักดิ์ วงศ์สุข และที่สำคัญคือ ท่านพระครูสถิตธรรมมาภิรักษ์ เจ้าคณะอำเภอไชยปราการ เจ้าอาวาสวัดป่าไม้แดงพระเจ้าพรหมมหาราช ได้มีแนวคิดที่จะสนับสนุนให้ผู้สูงอายุร่วมกันกิจกรรมการเทศน์มหาชาติ เพื่อสร้างเครือข่ายผู้สูงอายุในระดับตำบลให้เข้มแข็งและเป็นการรื้อฟื้นกิจกรรมการเทศน์มหาชาติในระดับตำบลขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่ได้เลิกเป็นเจ้าภาพไปหลายปี กิจกรรมการเทศน์มหาชาติ เป็นกิจกรรมที่สามารถระดมผู้สูงอายุจากชุมชนต่างๆ ทุกชุมชน มีส่วนร่วมได้เป็นจำนวนมาก โดยใช้พื้นที่วัดป่าไม้แดงพระเจ้าพรหมมหาราช เป็นจุดศูนย์กลางในการจัดพิธีกรรมทางศาสนาของตำบล เป็นพื้นที่ให้ผู้สูงอายุมีโอกาสได้แสดงความสามารถทางวัฒนธรรม การเข้าร่วมฟังเทศน์แต่ช่วงหมุนเวียนผลัดเปลี่ยนกันไป ทำให้เกิดความสุข สงบทางจิตใจ ทำให้มีโอกาสได้พบปะพูดคุยกับผู้สูงอายุหมู่บ้านอื่นๆ ภายในตำบล

ภาพที่ 10 แสดงการวางแผนกิจกรรมของเครือข่ายของผู้สูงอายุในการจัดงานเทศมหาชาติในงานวันเข้าพรรษา ณ วัดป่าไม้แดง

ภาพที่ 11 แสดงการเข้าร่วมกิจกรรมเครือข่ายของผู้สูงอายุเทศบาลชาติในงานวันเข้าพรรษาและการแสดงของผู้สูงอายุ ณ วัดป่าไม้แดงพระเจ้าพรหมมหาราช ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ เชียงใหม่

3. ผลจากการดำเนินกิจกรรมตามนโยบาย

ขั้นตอนที่ 5 ประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบาย

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกขั้นตอน

การประเมินผลเริ่มดำเนินการไปพร้อมๆ กันตั้งแต่ริเริ่มโครงการ พบว่า กิจกรรมตามขั้นตอนต่างๆ เกิดจากกระบวนการที่ชุมชนและภาคี หลายๆ ฝ่ายมีส่วนร่วมตั้งแต่ริเริ่มดำเนินการจนกระทั่งสิ้นสุดโครงการ คือ การวิเคราะห์และหาสาเหตุของปัญหา ทำให้มองเห็นปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง การระดมพลังสมองในการกำหนดนโยบาย การกำหนดยุทธศาสตร์และจัดทำโครงการ การวางแผนและระดมทรัพยากรในชุมชน การมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรม การติดตามประเมินผลและการขยายผลไปสู่แนวคิด การจัดกิจกรรมอื่นๆ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มผู้สูงอายุ ให้เกิดความต่อเนื่องและเป็นประโยชน์ทั้งด้านการดูแลสุขภาพ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตชีวิตทางครอบครัว สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมอย่างมีความสมดุล โดยมีวิธีการจัดการบริการที่เหมาะสมสอดคล้องกับปัญหาความต้องการ ทรัพยากรและบริบททางวัฒนธรรมของชุมชน กระบวนการและกิจกรรมต่าง ๆ แต่ละขั้นตอนผู้สูงอายุและภาคีต่างๆ ในชุมชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น สะท้อนปัญหาและเสนอแนะทางเลือกในการพัฒนาวิถีชีวิตของตนเอง ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ดังสะท้อนมุมมองจากการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการวิเคราะห์และหาสาเหตุของปัญหาว่า

“รู้สึกว่าการกิจกรรมมันมีประโยชน์มาก เราไม่เคยวิเคราะห์กันแบบนี้ มันทำให้เราได้มาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ได้ระบายความสนใจ ได้เรียนรู้ว่าทางเทศบาลมีอะไรหลายๆ อย่างที่จะให้ความช่วยเหลือและมีงานวิจัยที่ดี รู้สึกว่าวันนี้ทางเทศบาลทำหน้าที่ได้ดี อยากให้มีแบบนี้บ่อยๆ เพื่อดูแลผู้สูงอายุและเกิดความสามัคคีในชุมชน”

2. ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมกับการพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มผู้สูงอายุ

การกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์และรูปแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของผู้สูงอายุ ในชุมชนเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ด้านต่างๆ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านวัฒนธรรม ยุทธศาสตร์ด้านสังคม ยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจ เป็นผลที่สืบเนื่องมาจากการวิเคราะห์และวางแผนแบบมีส่วนร่วม มีข้อเสนอให้เทศบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในตำบลควรสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมรูปแบบต่างๆ ที่หลากหลายเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้สูงอายุในระดับตำบล ได้แก่

รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพด้านร่างกาย มีเป้าหมายเพื่อป้องกันภาวะความเจ็บป่วย การปฏิบัติตัวที่ถูกต้องในกลุ่มผู้ป่วยโรคเรื้อรัง โดยการจัดเวทีให้ความรู้ด้านสุขภาพ และกิจกรรมตรวจสุขภาพภายในชุมชน

รูปแบบการส่งเสริมสุขภาพจิต เช่น จัดกิจกรรมนันทนาการ การส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มารวมตัวกัน จะทำให้ผู้สูงอายุลดความตึงเครียดและลดความรู้สึกอ้างว้าง หรือรู้สึกว่าคุณเองสูญเสียอำนาจ การจัดกิจกรรมเพื่อนอาสาช่วยเพื่อน เพื่อเยี่ยมบ้านและเฝ้าระวังด้านสุขภาพ เป็นขวัญและกำลังใจให้กับผู้สูงอายุด้วยกันเองและกิจกรรมการส่งเสริมสัมพันธภาพภายในครอบครัวให้อบอุ่น

รูปแบบการส่งเสริมด้านเศรษฐกิจ ซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุมีรายได้พอเพียงต่อการยังชีพ ได้แก่ กิจกรรมการรวมกลุ่มเพื่อผลิตและแปรรูปถั่วเน่าแผ่น กิจกรรมการผลิตสมุนไพร กิจกรรมรื้อฟื้นอาชีพการสานเสื่อซึ่งเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชน และส่งเสริมให้ผู้สูงอายุดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีกิจกรรมผ่านการอบรมและให้ความรู้ต่อการปรับตัวที่เหมาะสมต่อการใช้ชีวิตแบบใหม่

รูปแบบการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้สูงอายุ มีบทบาทในการสืบสานประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ของคนในชุมชน ส่งเสริมกิจกรรมอนุรักษ์ศิลปะพื้นบ้านล้านนาของกลุ่มผู้สูงอายุ โดยรูปแบบกิจกรรมต่างๆ ต้องเชื่อมโยงกับการมีส่วนร่วมของชุมชน การสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งระดมทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมมาใช้เป็นกลไกขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อพัฒนาสุขภาพของผู้สูงอายุให้เกิดความต่อเนื่อง

3. ผลที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมร่วมพ้องใจร่วมกันกันการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่สร้างนโยบายสำคัญๆ

การรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายความเข้มแข็งทางสุขภาพผ่านการประยุกต์ศิลปะการแสดงและการต่อสู้ล้านนาของกลุ่มผู้สูงอายุเป็นกิจกรรมที่ดึงดูดให้ผู้สูงอายุจากชุมชนต่างๆ มาพบกันอย่างน้อยอาทิตย์ละ 1 ครั้ง ทำให้เกิดโอกาสและเครือข่ายของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการเฝ้าถามสารทุกข์สุกดิบ มีการปรึกษาหารือทั้งเรื่องราวส่วนบุคคลและเรื่องราวของกลุ่ม และกำหนดความต้องการด้านอื่นๆ ตามปัญหาและแนวทางในการพัฒนากลุ่มผู้สูงอายุให้เข้มแข็งขึ้น เช่น เริ่มเกิดแนวคิดจัดทำพิพิธภัณฑ์ในท้องถิ่นที่มีชีวิต การรวมกลุ่มเพื่อระดมเงินออม การจัดตั้งกองทุนคัดแยกขยะเพื่อให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการดูแลครอบครัวและรักษาสิ่งแวดล้อม จะนำมาซึ่งรายได้ให้กับผู้สูงอายุอีกแนวทางหนึ่ง กล่าวได้ว่า ผลของการรวมกลุ่มเพื่อ พ้องใจและฝึกซ้อมเครื่องดนตรีล้านนา เป็นแรงผลักดันที่ทำให้การรวมตัว สามารถขยายผลให้กับผู้สูงอายุที่สนใจเข้ามาร่วมทำกิจกรรมไปยังชุมชนอื่นๆ ทำให้ผู้สูงอายุใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และมีพึงพอใจต่อกิจกรรมที่เข้ามามีส่วนร่วม และกิจกรรมยังดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ดังคำกล่าวที่ว่า

“ถึงแม้ว่าจะไม่มีงบประมาณสนับสนุนให้กับกิจกรรมนี้ แต่กลุ่มพวกเรา ก็ยังจะทำต่อไป มันสนุกสนาน มันเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกาย เราห่อข้าวมากินด้วยกัน มันได้คุยกัน ตอนนี้นักที่ทราบก็อยากจะเข้ามาร่วมอีกหลายคน เขาสนใจกันมาก กลุ่มของพวกเรา ได้สมาชิกเพิ่มขึ้นอีกหลายคน” (ป้าแก้ว , สัมภาษณ์)

4. การขยายกิจกรรมร่วมกับชุมชนและการสานต่อในกลุ่มเยาวชน

ผู้สูงอายุที่มีความสามารถเล่นดนตรีพื้นบ้านล้านนา ที่มารวมตัวกันเพื่อฝึกฝนซึ่งผู้สูงอายุบางท่านมีความรู้ความสามารถเป็นประสบการณ์เดิมอยู่แล้ว สามารถนำไปแสดงงานต่างๆ ของโรงเรียนและในงานร่วมกับชุมชนได้ เป็นกิจกรรมที่ผู้สูงอายุรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีรายได้เกิดขึ้นจากการร่วมกิจกรรม ทำให้ผู้สูงอายุเริ่มมองเห็นคุณค่าในตนเองและเกิดความภาคภูมิใจ

“นอกจากนี้ยังมีการขยายผลต่อไปยังเยาวชน บางวันก็มีเยาวชนที่สนใจเข้ามาร่วมฝึกซ้อมดนตรีกับผู้สูงอายุ เยาวชนก็ได้รับการถ่ายทอด สามารถเลือกฝึกซ้อมดนตรีที่ตนเองชอบและถนัด การเล่นดนตรีก็ได้รับการสานต่อไปยังลูกหลาน การที่มีผู้สูงอายุได้ช่วยสอน มันทำให้รู้สึกว่าเขามีความภาคภูมิใจ ยินดีที่จะช่วยสอน ในบางวันหากมีงานตามหมู่บ้านในตำบลหรือตำบลข้างเคียง มีผู้สูงอายุไปช่วยเล่นดนตรีให้ อย่างงานที่จัดในวัดเราก็นำกลุ่มผู้สูงอายุไปแสดงเป็นเชิงจิตอาสา แต่ในบางงานผู้สูงอายุก็จะได้รับค่าเบี่ยเลี้ยงด้วย มันทำให้เกิดรายได้ ผู้สูงอายุก็รู้สึกสนุกสานกับกิจกรรมนี้” (สัมภาษณ์พ่อทองดี บุญกุ่ม)

ภาพที่ 12 แสดงการขยายผลของผู้สูงอายุในการการแสดงดนตรีพื้นบ้านในงานประเพณีต่างๆ ของชุมชน

5. ผลจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สู่กิจกรรมการรื้อฟื้น “การเทศน์มหาชาติ”

การเทศน์มหาชาติ เป็นกิจกรรมที่สามารถระดมผู้สูงอายุจากชุมชนต่างๆ มีส่วนร่วมได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งเกิดขึ้นภายใต้การวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนและเกิดจากการพูดคุย แลกเปลี่ยน ภายหลังจากการรวมกลุ่ม เพื่อฝึกเพื่อนใจ โดยผู้สูงอายุและชุมชนต่างให้ความสำคัญเพราะเป็นกิจกรรมที่เคยปฏิบัติกันมา อีกทั้งไม่ได้มีการจัดกิจกรรมนี้มานานหลายปีแล้ว การเทศน์มหาชาติเป็นกิจกรรมสำคัญที่จะช่วยสืบทอดวัฒนธรรมทางพุทธศาสนาที่ติงามของชุมชน และสามารถดึงผู้คนจากส่วนต่างๆ มาร่วมกันจัดกิจกรรมได้กว้างขวาง โดยใช้พื้นที่วัดป่าไม้แดงพระเจ้าพรหมมหาราช ทำให้ผู้สูงอายุและกลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มหัวหมัดในชุมชน มีโอกาสได้แสดงด้านความสามารถทางวัฒนธรรม เกิดความสุข สงบทางจิตใจ เป็นเวทีของการพบปะพูดคุยกับผู้สูงอายุหมู่บ้านอื่นๆ ภายใต้อาบาล กิจกรรมนี้จึงเป็นกิจกรรมที่ช่วยกระชับความสัมพันธ์เครือข่ายของผู้สูงอายุได้อย่างกว้างขวางและมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องทุก ๆ ปี ดังคำกล่าวของตัวแทนผู้สูงอายุได้สะท้อนว่า

“นานๆ จะมีการจัดกิจกรรมอย่างนี้ ปีละครั้ง รู้สึกดีใจมาก ๆ ที่ทุกคนช่วยกัน วันแรกเดินกันมาเป็นขบวนไม่เหนื่อยเลย อยากให้จัดอีกปีหน้า เห็นคนเฒ่าคนแก่ในหมู่บ้านได้แสดงออกแล้วมันสนุกสนานดีนะ ที่เราพากันมาฟังธรรม ก็ได้บุญด้วย มันเป็นปิติ เกิดความสุขใจ ทุกคนก็จะได้รู้จักกัน” (ลุงทอง ,สัมภาษณ์)

“หลังจากที่มารวมตัวกันก็มีการประสาน พูดคุยกันว่า การเทศน์มหาชาติ เป็นกิจกรรมทางศาสนาที่สำคัญ เป็นประเพณีดั้งเดิมที่เคยทำกันมาในชุมชน จึงจะรื้อฟื้นและจัดกันอีกครั้ง คิดว่าจะจัดกันทุกๆ ปี กิจกรรมนี้ทำให้ผู้สูงอายุมาร่วมกันได้จำนวนมาก แม้แต่คนที่นับถือศาสนาคริสต์ หรือกลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นชาวจีนยูนนานก็มาเข้าร่วม ไม่ได้แบ่งแยกความเชื่อ ประเพณี ศาสนา ทำให้ชุมชนมีความร่วมไม้ร่วมมือสามารถอยู่ร่วมกันได้ เพราะเป็นจิตวิญญาณของชุมชน ซึ่งกำหนดไว้ว่าจะพยายามจัดกิจกรรมนี้ทุกปี” (สัมภาษณ์ ขจรศักดิ์ วงศ์สุข)

อาจกล่าวได้ว่ากิจกรรมดังกล่าวบรรลุผลได้ภายใต้แกนนำในชุมชนและนักวิจัยในพื้นที่ได้รับการพัฒนา และส่งเสริมบทบาทการทำงานเพื่อชุมชน การริเริ่มโครงการวิจัยได้รับความสนใจจากผู้สูงอายุที่เป็นแกนนำของแต่ละชุมชน ที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ดังจะเห็นได้จากมีการสมัครอาสาเข้ามาเป็นคณะกรรมการดำเนินกิจกรรม วิจัย ซึ่งผู้สูงอายุแต่ละคนมีความเสียสละพร้อมที่จะทำกิจกรรมเพื่อส่วนร่วม มีการประชาสัมพันธ์และสื่อสารไปยังผู้สูงอายุคนอื่นๆ ให้เข้ามาร่วมกิจกรรม แสดงให้เห็นความกระตือรือร้นและพลังศักยภาพของผู้สูงอายุที่มีอยู่ในชุมชน ดังคำกล่าวจากผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ไปสื่อสารผู้สูงอายุรายอื่นๆ ในชุมชน ดังความว่า

“มีผู้สูงอายุบางคนที่ไม่ได้เข้ามาประชุมและไม่ได้มาร่วมกิจกรรมเพื่อนใจ เขาถามกันว่าเขาทำอะไรกันทำไมไม่เห็นรู้เรื่องเลย ถ้าบอกและรู้ก็จะสมัครเข้ามาร่วมกิจกรรมด้วยนะ เห็นเขาไปกันมันคงสนุกดี”

6. การพัฒนาศักยภาพปราชญ์ชุมชนและนักวิจัยท้องถิ่น

ปราชญ์ชุมชนซึ่งเป็นแกนนำด้านวัฒนธรรม คือ อาจารย์ขจรศักดิ์ วงศ์สุข เป็นบุคลากรสำคัญของชุมชนที่มีความรู้ ความสามารถในการระดมเครือข่ายของผู้สูงอายุได้ และยังมีตำแหน่งเป็นประธานวัฒนธรรมตำบลหนองบัว เป็นผู้มีบทบาทในการขับเคลื่อนงานวิจัยท้องถิ่นและมีภาวะการนำทางวัฒนธรรมต่างๆ ของตำบล ซึ่งได้อาสาเข้ามารับหน้าที่ตำแหน่งประธานการดำเนินกิจกรรมการฝึกศิลปะการต่อของล้านนาโดยการฟ้อนเจิงและการเล่นดนตรีพื้นเมือง ทำให้การดำเนินกิจกรรมวิจัยประสบผลสำเร็จ สามารถประสานงานและระดมผู้สูงอายุ และกลุ่มเยาวชน เข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกซ้อม โดยใช้สถานที่ศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมประจำตำบล และอุปกรณ์ดนตรีส่วนตัวในการสมทบให้มีการฝึกซ้อม จากการเป็นผู้มีบทบาทในการวิจัยครั้งนี้ ทำให้อาจารย์ขจรศักดิ์ วงศ์สุข ได้รับการยอมรับจากในการเป็นผู้นำทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นมากขึ้นจนกระทั่ง ได้รับการเลือกตั้งเป็นประธานวัฒนธรรมอำเภอไชยปราการในเวลาต่อมา

นักวิจัยในท้องถิ่นเป็นคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่และเป็นเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานภายในเทศบาล ตำบลหนองบัว คือ คุณทักษิณี มาลัย เกิดกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของนักวิจัยท้องถิ่นและการติดตามประสานงานเพื่อพัฒนากิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ โดยทำงานควบคู่กับนักวิจัยตลอดกระบวนการ โดยจะมีการโทรศัพท์ติดต่อประสานงาน การจัดสรุปบทเรียนร่วมกับนักวิจัยหลักจำนวน 3 ครั้ง ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวเป็นการเรียนรู้ที่จะเป็นประสบการณ์ซึ่งทำให้นักวิจัยพื้นที่นำไปใช้ในการการทำงานพัฒนากิจกรรมต่างๆ เพื่อผู้สูงอายุตามหลักวิชาการได้ในโอกาสต่อไป

7. ความร่วมมือของภาคีและการวางแผนพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุ

กระบวนการวิจัยครั้งนี้ทำให้ภาคีต่างๆ ในชุมชน มีความตระหนักเพิ่มขึ้นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะการดูแลสุขภาพขั้นพื้นฐาน การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีการออกกำลังกายในชีวิตประจำวัน โดยผู้สูงอายุได้ผ่านการให้ความรู้และการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล และการสนับสนุนของอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน เมื่อมีโครงการวิจัยครั้งนี้เกิดขึ้นจึงช่วยสร้างความตระหนักเพื่อเพิ่มทางเลือกในการนำศิลปะการฟ้อนเจิงเข้ามาประยุกต์กับการออกกำลังกาย ร่วมกับการร่วมนมาตรฐาน ทั้งนี้จากการประเมินผลและสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้อง พบว่า ผลจากโครงการวิจัยนี้ได้มีแนวคิดที่จะนำไปเชื่อมประสานกับกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพของกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งจะมีการนัดหมายมาพบกันที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โดยใช้กลุ่มคน ทรัพยากร ทุนที่มีอยู่เดิมในชุมชน ซึ่งเคยมีการดำเนินการอยู่แล้วในระดับหนึ่งแต่ยังขาดความต่อเนื่อง ดังนั้นในอนาคตจึงมีการวางแผนเพื่อจัดทำโครงการส่งเสริมกิจกรรมการออกกำลังกาย ฟ้อนเจิงให้กับผู้สูงอายุเพื่อให้การดำเนินการได้ต่อไป ดังคำกล่าวที่ว่า

“ทางโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ เน้นความสำคัญกับผู้สูงอายุ เช่น กิจกรรมต่างๆ มีการตรวจสุขภาพ การส่งเสริมสุขภาพ การออกกำลังกาย ส่งเสริมมีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง การนำฟ้อนเจิงมาประยุกต์กับการส่งเสริมสุขภาพเพื่อการออกกำลังกาย เป็นกิจกรรมที่เคยทำแต่ตอนหลังมาก็หยุดๆ กันไปบ้าง บางกิจกรรมก็ยังทำกันอยู่ ในอนาคตยังมีแผนที่จะสานต่อกิจกรรม เพราะมันเป็นเรื่องเดียวกันและสำคัญ ซึ่ง

อาจจะขอสนับสนุนงบประมาณจาก สป.สช โดยใช้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเป็นศูนย์กลางและใช้ผู้สูงอายุกลุ่มนี้เป็นแกนนำในการขับเคลื่อน” (สัมภาษณ์คุณนงยุทธ ยังยืน)

8. ปัญหาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบว่ามีปัญหาที่เกิดขึ้นภายใต้กระบวนการวิจัย ดังนี้

1. การส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและการบริหารจัดการชุมชน ยังเน้นบทบาทขององค์กรภาครัฐเป็นกลไกสำคัญ โดยชุมชนจะเป็นผู้ได้รับการหนุนเสริม ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา ชุมชนยังขาดเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และขาดโอกาสในการสร้างพลังประชาสังคมอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการส่งเสริมบทบาทผู้นำที่ไม่เป็นทางการ กลุ่มองค์กรต่างๆ ที่เป็นต้นทุนเดิมในชุมชนและภาคีเครือข่ายภาคประชาชน ยังขาดการเชื่อมโยงและประสานงานเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง ดังนั้น การใช้กลไกต่างๆ สนับสนุนให้เกิดพลังของชุมชน จะทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. การถักถักในกระบวนการทำงานของภาครัฐและภาคประชาชน ได้แก่ กิจกรรมบางอย่างไม่สามารถสนับสนุนหรือส่งเสริมให้ผู้สูงอายุดำเนินการได้ เนื่องจากไม่อยู่ในนโยบาย แผนงาน / งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดไว้

3. ระเบียบ กฎ ข้อบังคับ ของหน่วยงานราชการเป็นข้อจำกัดในการใช้จ่ายงบประมาณ ซึ่งบางกิจกรรมไม่สามารถสนับสนุนหรือส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ ตามความต้องการของชุมชนได้ เช่น วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ที่บางกิจกรรมมีความจำเป็น ซึ่งภายใต้งบประมาณของโครงการวิจัยผู้วิจัยได้ชี้แจงให้กับคณะผู้บริหารและทางผู้สูงอายุ ให้มีการบริหารจัดการร่วมกันและใช้จ่ายงบประมาณไปตามแผนงานที่โครงการวิจัยได้กำหนดไว้ ทำให้มีความโปร่งใสและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ทำให้ชุมชนได้รับบทเรียนในการบริหารงบประมาณได้อย่างเหมาะสม

4. การสื่อสารสาธารณะที่เหมาะสม พบว่า ผู้สูงอายุและภาคประชาชน ยังขาดข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำโครงการเพื่อขอสนับสนุนงบประมาณที่จำเป็นตามนโยบายและยุทธศาสตร์ที่วางแผนไว้ ทำให้โครงการหลายๆ โครงการไม่สามารถขับเคลื่อนไปได้ ดังนั้น การสื่อสารสาธารณะและการค้นหาผู้นำชุมชนทั้งผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำทางธรรมชาติ เพื่อดำเนินการตามนโยบายผ่านการจัดทำโครงการต่างๆ ที่สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของชุมชน เพื่อเสนอต่อทางเทศบาล จะทำให้มีนโยบายต่างๆ นำไปสู่การปฏิบัติและเกิดประโยชน์ต่อคนในพื้นที่อย่างแท้จริง ดังนั้น การสื่อสารสาธารณะผ่านช่องทางต่างๆ ทั้งผู้นำชุมชน ผ่านเวทีสาธารณะ ผ่านอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน ผ่านแกนนำผู้สูงอายุ ผ่านเสียงตามสายของชุมชน จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้ทุกฝ่ายเข้าถึงข้อมูลสาธารณะ จะทำให้ชุมชนมีโอกาสตัดสินใจและสร้างทางเลือกของตนเองได้อย่างเหมาะสม

ภาพที่ 13 แสดงกิจกรรมลงติดตามและประเมินผลร่วมกับชุมชน

ภาพที่ 4 แสดงผู้นำด้านวัฒนธรรมและนักวิจัยท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรมวิจัยให้สำเร็จ

ดร.เจ้าดวงเดือน ณ เชียงใหม่
คุณขจรศักดิ์ วงศ์สุข
ประธานวัฒนธรรมอำเภอไชยปราการ

พระครูสถิตธรรมมารักษ์
เจ้าอาวาสวัดป่าไม้แดงพระเจ้าพรหมมหาราช
เจ้าคณะอำเภอไชยปราการ

นักวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางและนักวิจัยในท้องถิ่น

9. บทเรียนจากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง นโยบายเพื่อการพัฒนาเครือข่ายความเข้มแข็งทางสุขภาพผ่านการประยุกต์ ศิลปะการแสดงและการต่อสู้ล้านนาของกลุ่มผู้สูงอายุ ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ มีกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มผู้สูงอายุ และสามารถพัฒนาเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายตามกลยุทธ์ต่างๆ สามารถอธิบายตามข้อสรุป ดังนี้

แผนภาพที่ 2 บทเรียนจากกระบวนการวิจัย

กระบวนการวิจัยเป็นขั้นตอนภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

การเริ่มดำเนินการวิจัยเป็นไปอย่างเป็นขั้นตอน โดยผู้วิจัยได้ออกจดหมายเป็นลายลักษณ์อักษร ให้กับทางภาคในพื้นที่ ได้แก่ เทศบาล กำนันตำบลหนองบัว ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบล ประธานชมรมผู้สูงอายุ สภาวัฒนธรรมตำบล เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการและ ผลประโยชน์ของการวิจัย รวมทั้งขออนุญาตทำวิจัยในพื้นที่ อีกทั้งยังใช้วิธีการลงชี้แจงทำความเข้าใจโดยตรง ผ่านการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการและประชุมอย่างเป็นทางการกับทางเทศบาลตำบลหนองบัว แกนนำ ชาวบ้าน ทำให้เกิดความเข้าใจที่ดีโดยกระบวนการดังกล่าว เป็นไปตามลำดับขั้นตอน คือ

1. การศึกษาและวิเคราะห์ จัดลำดับปัญหา
2. การวางแผนและระดมทรัพยากร
3. การดำเนินกิจกรรมตามนโยบาย
4. การติดตามประเมินผล
5. การแก้ไขปัญหาและนำเสนอแนะนโยบาย

กระบวนการวิจัยทุกขั้นตอน จะเน้นบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ เทศบาล ภาคประชาชน ภาควิชาการ ตัวแทนชุมชน โดยส่งเสริมบทบาทการตัดสินใจของผู้สูงอายุ เปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็น แสวงหาทางเลือก การตัดสินใจและกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง กระบวนการต่างๆ เหล่านี้จะทำให้เกิดความรู้สึกว่ามีความเจ้าของเป็นปัญหาและแก้ไขด้วยศักยภาพของตนเองโดยแท้จริง

โจทย์และปัญหาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีการจัดเวทีประชาคมเพื่อการพัฒนาโจทย์ คำถามและกระบวนการวิจัย จากสภาพปัญหาและความต้องการของคนภายในชุมชนโดยแท้จริง ทำให้ชุมชนมีความรู้สึกว่าการวิจัยเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มผู้สูงอายุและผลการวิจัยจะนำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อไป

การสื่อสารที่เหมาะสม

การสร้างความเข้าใจที่ชัดเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยและผลกระทบของการวิจัย ให้องค์กร ภาคีที่เกี่ยวข้องและกลุ่มผู้สูงอายุให้เข้าใจตรงกัน โดยอธิบายระหว่างการจัดเวทีประชาคม การสื่อสารผ่านนักวิจัยท้องถิ่น การสื่อสารผ่านประธานและคณะกรรมการโครงการที่จัดตั้งขึ้น เพื่อเผยแพร่กระจายข่าวสารให้สมาชิกผู้สูงอายุในชุมชนได้รับทราบเกี่ยวกับการเข้าร่วมวิจัยและผลที่คาดหวังว่าจะนำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบาย จะช่วยทำให้แผนการดำเนินกิจกรรม กรอบการวิจัยและกิจกรรมต่างๆ มีความชัดเจนและขับเคลื่อนไปในทิศทางที่เหมาะสมตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

บทบาทนักวิจัย

บทบาทของนักวิจัยในการวิจัยครั้งนี้ ไม่เพียงแต่มุ่งหมายเพื่อการแสวงหาและสร้างองค์ความรู้จากชุมชน หรือมุ่งหมายเพื่อตอบคำถามการวิจัย หากแต่นักวิจัยยังมีบทบาทในการผลักดันให้ผู้ร่วมวิจัย ได้แก่ กลุ่มคนต่างๆ ในชุมชน ผู้สูงอายุ ภาคีต่างๆ เป็นผู้เข้ามาปฏิสัมพันธ์ร่วมในการวิจัย เป็นผู้ประสานงานในชุมชน ชี้นำกลุ่มคนต่างๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาตามหลักวิชาการ ร่วมกับชุมชนการค้นหาล้างจากชุมชน การกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิด การตัดสินใจและประเมินการวิจัยร่วมกับชุมชน รวมถึงการส่งเสริมบทบาทนักวิจัยในท้องถิ่น และกระบวนการทำงานของปราชญ์ชุมชนรวมถึงกลุ่มผู้สูงอายุให้มีการบริหารจัดการกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ บทบาทของนักวิจัยจึงต้องทำงานร่วมกับชุมชนโดยทำให้เกิดความรู้สึกว่าทุกๆ ฝ่ายมีความเท่าเทียมกัน เป็นปัจจัยสำคัญ ที่นำไปสู่การมีส่วนร่วมที่เกิดจากพลังของชุมชน

การแสวงหาขุมพลังพลังและศักยภาพชุมชน

การวิเคราะห์ถึงศักยภาพของชุมชน โดยพิจารณาถึงบุคลากร ประชาชน ชุมชน ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ทรัพยากรต่างๆ ที่จะนำมาสนับสนุนการวิจัย ซึ่งพบว่า ในชุมชนมีต้นทุนเดิมทางสังคม ได้แก่ ผู้สูงอายุมีความเสียสละ มีความต้องการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความต้องการในการดูแลสุขภาพของตนเอง เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้ดีขึ้น ในชุมชนมีหน่วยงานต่างๆ ให้การช่วยเหลือและสนับสนุน ได้แก่ เทศบาลตำบลหนองบัว โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล วัดป่าไม้แดงพระเจ้าพรหมหาราช ทุนด้านบุคคล ได้แก่ นายกเทศมนตรีตำบลหนองบัว ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพปงดำ ท่านพระครูสถิตธรรมมาภิรักษ์ คุณจรศักดิ์ วงศ์สุข และประชาชนที่มีความสามารถด้านการฟ้อนเจิงและการแสดงดนตรีพื้นบ้าน ทั้งหน่วยงานและบุคลากรในชุมชน เป็นทุนทางสังคมที่จะใช้เป็นขุมพลังในการนำมาสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยนี้ได้ให้มีประสิทธิภาพ

กลไกทางวัฒนธรรมภายใต้กระบวนการพัฒนาเชิงนโยบาย การใช้กิจกรรมแสดงศิลปะการต่อสู้ ล้านนา และการรวมกลุ่มเพื่อแสดงดนตรีพื้นบ้านของกลุ่มผู้สูงอายุ การพัฒนานโยบายเพื่อสร้างความเข้มแข็งของผู้สูงอายุให้ประสบผลสำเร็จ นอกจากการใช้กลไกทางวัฒนธรรมดั้งเดิมที่มีอยู่ในชุมชนมาเป็นเครื่องมือเพื่อกำหนดนโยบายซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติ ควรส่งเสริมมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคีต่างๆ ในชุมชน การระดมทุนทางสังคม การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การใช้ช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสม การเสริมสร้างพลังอำนาจให้กับชุมชน การสร้างบทบาทผู้นำในชุมชน และการส่งเสริมบทบาทภาคประชาสังคมบนพื้นฐานความเท่าเทียมกัน ซึ่งกระบวนการต่างๆ เหล่านี้จะทำให้ผู้สูงอายุมีความภาคภูมิใจและร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้ การวิจัยในพื้นที่พบว่าผู้สูงอายุมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็น บนพื้นฐานความต้องการ เกิดเครือข่ายการระหว่างชุมชน มีโอกาสได้ใช้วิถีการออกกำลังกายบนพื้นฐานวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม

แผนภาพที่ 3 กลไกขับเคลื่อนการวิจัย

ภาพที่ 15 แสดงการสรุปผลการประเมินการดำเนินกิจกรรม

4. การนำเสนอนโยบายเพื่อพิจารณาสู่แผนต่อทางเทศบาล

ขั้นตอนที่ 6 ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาเครือข่ายความเข้มแข็งของผู้สูงอายุในชุมชน

การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการวิจัยครั้งนี้ เกิดกระบวนการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายโดยการกำหนดกลยุทธ์ด้านต่างๆ ตามขั้นตอนที่ 2 ของกระบวนการวิจัย ผ่านเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อนำข้อมูลมาประมวลในการกำหนดยุทธศาสตร์ เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายที่ตอบสนองความต้องการและการแก้ไขปัญหาของผู้สูงอายุในชุมชน ดังนี้

การนำเสนอนโยบายเพื่อพิจารณาสู่แผนต่อทางเทศบาล

นโยบายเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายความเข้มแข็งให้ผู้สูงอายุในชุมชนเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอยะปราชัย จังหวัดเชียงใหม่

หลักการ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้สูงอายุ สามารถพึ่งพาตนเอง ทางสุขภาพ สังคมและเศรษฐกิจ ผลจากการจัดเวทีข้อเสนอเชิงนโยบายในขั้นตอนที่ 2 พบว่า นโยบายเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายความเข้มแข็งให้ผู้สูงอายุในชุมชนเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอยะปราชัย จังหวัดเชียงใหม่ ผ่านศิลปะการแสดง และการต่อสู้ของล้านนา มีนโยบายที่เกิดขึ้นได้แก่ นโยบายทางวัฒนธรรม นโยบายด้านสังคม นโยบายด้านเศรษฐกิจ นโยบายด้านสุขภาพ ซึ่งมีการกำหนดยุทธศาสตร์ แนวทางและเป้าหมายแต่ละนโยบาย โดยนำเสนอกิจกรรมต่างๆ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน พบว่านโยบายที่กำหนดโดยกลุ่มผู้สูงอายุโดยสอดคล้องกับนโยบายในระดับเทศบาล และสอดคล้องกับนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่น และได้รับการบรรจุอยู่ในแผนงานสร้างความเข้มแข็งของเทศบาล ตำบลหนองบัว อำเภอยะปราชัย จังหวัดเชียงใหม่ ดังปรากฏนโยบายของทางเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอยะปราชัย จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

นโยบายในระดับเทศบาล

นโยบายโครงการศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 เพื่อเสริมสร้างสังคมให้มีคุณภาพ คงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ส่งเสริมให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการดูแลสมาชิกในครอบครัว และดำรงอยู่ร่วมกันภายใต้วัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกัน และการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง

นโยบายการพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 ในการเสริมสร้างสังคมให้มีคุณภาพ คงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

นโยบายผู้สูงอายุสุขภาพดีชีวิตเป็นสุข เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้รวมกลุ่มการออกกำลังกายเพื่อส่งเสริมสุขภาพดี สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างสังคมให้มีคุณภาพ คงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

นโยบายปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้ถูกสุขลักษณะสำหรับผู้สูงอายุ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ ๓ เสริมสร้างสังคมให้มีคุณภาพ คงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

นโยบายเพื่อความเข้มแข็งของกลุ่มผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการจังหวัดเชียงใหม่

นโยบาย	แผนเทศบาล	แผนกำหนดจากผู้สูงอายุ	ดำเนินการตามนโยบาย
ศูนย์พัฒนาความเข้มแข็งของครอบครัว	เห็นชอบ/สอดคล้องตามแผน	มติร่วม	ดำเนินการ
กิจกรรมตรวจสุขภาพประจำปี	เห็นชอบ/สอดคล้องตามแผน	มติร่วม	ดำเนินการ
ผู้สูงอายุสุขภาพดีชีวิตเป็นสุข	เห็นชอบ/สอดคล้องตามแผน	มติร่วม	ดำเนินการ
ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	เห็นชอบ/สอดคล้องตามแผน	มติร่วม	ดำเนินการ
การรวมกลุ่มเพื่อผลิตสมุนไพรเพื่อสุขภาพ	เห็นชอบ/สอดคล้องตามแผน	มติร่วม	ดำเนินการ
การรวมกลุ่มเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน	เห็นชอบ/สอดคล้องตามแผน	มติร่วม	ดำเนินการ
สืบสานภูมิปัญญาและอาชีพวัฒนธรรมท้องถิ่น	เห็นชอบ/สอดคล้องตามแผน	มติร่วม	ดำเนินการ
งานสืบสานประเพณีเทศน์มหาชาติ	เห็นชอบ/สอดคล้องตามแผน	มติร่วม	ดำเนินการ
ส่งเสริมและพัฒนาปราชญ์ชาวบ้าน	เห็นชอบ/สอดคล้องตามแผน	มติร่วม	ดำเนินการ
กองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุ	เห็นชอบ/สอดคล้องตามแผน	มติร่วม	ดำเนินการ
เครือข่ายเพื่อนช่วยเพื่อน	เห็นชอบ/สอดคล้องตามแผน	มติร่วม	ดำเนินการ
โรงเรียนผู้สูงอายุ	เห็นชอบ/สอดคล้องตามแผน	มติร่วม	ดำเนินการ

นโยบาย	แผนเทศบาล	แผนกำหนดจากผู้สูงอายุ	ดำเนินการตามนโยบาย
พิพิธภัณฑน์มีชีวิต	เห็นชอบ/สอดคล้องตามแผน	มติร่วม	ดำเนินการ
สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมโดยการปรับปรุง ซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้ผู้สูงอายุ	เห็นชอบ/สอดคล้องตามแผน	มติร่วม	ดำเนินการ
พัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับ ผู้สูงอายุ	เห็นชอบ	มติร่วม	พิจารณา

นโยบายการพัฒนาของผู้บริหารท้องถิ่น

นโยบายด้านโครงสร้างพื้นฐาน

ปรับปรุงพัฒนา สนับสนุนและบูรณะระบบสาธารณูปการขั้นพื้นฐาน เช่น ถนน โดยปรับปรุงถนน
ลูกรังให้เป็นถนนคอนกรีต ท่อระบายน้ำ ทางเท้า ขยายไฟฟ้าอย่างทั่วถึงและไฟฟ้าสาธารณะ จัดเสไฟฟ้าอย่าง
เป็นระบบ ปรับปรุงระบบโทรศัพท์ ให้ได้มาตรฐานและครอบคลุมทั่วพื้นที่ของชุมชนและเข้าถึงความต้องการ
ของประชาชน

จัดให้มีน้ำสะอาดเพื่ออุปโภคและบริโภคให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน เช่น ระบบ
น้ำประปาให้สะอาดอย่างทั่วถึง

ปรับปรุงภูมิทัศน์ของชุมชนให้น่าอยู่อาศัย เช่น ปรับไหล่ทางให้สะอาด ปลอดภัย

จัดสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สถานที่ออกกำลังกายสำหรับประชาชนในชุมชน เช่น ลานกีฬาต้านยาเสพติด
ติดปรับปรุงอาคารสำนักงานให้สะอาด สะดวก ง่ายต่อการปฏิบัติงาน

นโยบายด้านเศรษฐกิจ

จัดระเบียบงบประมาณ ปรับปรุงระบบภาษีและการบริหารทรัพย์สินของเทศบาลหนองบัว เป็นไป
ตามความต้องการของประชาชนและชุมชน

จัดหางบประมาณจากหน่วยงานภายนอกมาสนับสนุนโครงการต่าง ๆ

ส่งเสริม สนับสนุนการประกอบอาชีพ การฝึกอบรมอาชีพ การรวมกลุ่มอาชีพต่าง ๆ

นโยบายด้านการศึกษา กีฬา ศาสนาและวัฒนธรรมประเพณี

สนับสนุนให้มีการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กในความรับผิดชอบให้มีมาตรฐานที่สูงขึ้น มีความสะอาด

ปลอดภัย จัดทำอุปกรณ์สนามเด็กเล่น

จัดตั้งศูนย์ออกกำลังกายระดับตำบล พร้อมสนับสนุนทุนกีฬา

วัฒนธรรมประเพณีไทย ส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนให้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง พร้อมเพิ่ม
งบประมาณการดำเนินงาน

ส่งเสริมและสนับสนุนปลูกฝังค่านิยมที่ดีต่อการศึกษา และกีฬารวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนวัสดุ
อุปกรณ์การกีฬาให้ชุมชน

นโยบายด้านสาธารณสุข สิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

ส่งเสริมงานอาสาสมัครชุมชน เพิ่มประสิทธิภาพให้กับชุมชนเพื่อเป็นไปตามมาตรฐาน
สนับสนุนส่งเสริมอนุรักษ์ ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติให้มีการป้องกันแก้ไขสิ่งแวดล้อม
ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและปลูกจิตสำนึกในการดูแลสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ
พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นศูนย์กลางเชิงอนุรักษ์
จัดเก็บขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบ

นโยบายด้านพัฒนาคุณภาพชีวิต สังคมและชุมชนและเพิ่มศักยภาพงานป้องกันบรรเทาสาธารณภัย
หน่วย อปพร. หน่วยกู้ชีพ กู้ภัย ให้มีคุณภาพสู่มาตรฐาน เพื่อดูแลเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
ของพี่น้องประชาชน

ส่งเสริมการศึกษาให้กับบุคลากรของเทศบาลตำบลหนองบัว ทุกภาคส่วน โดยให้การศึกษาเพิ่มเติม
จัดฝึกอบรมตามสายงาน

สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ผู้ยากไร้ คนพิการ คนชรา คนด้อยโอกาส ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
สามารถช่วยเหลือพึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งพัฒนาเด็กและเยาวชน องค์กรสตรีเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา
เทศบาลตำบลหนองบัว

สนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีความสามัคคี ประองดองกัน

นโยบายด้านการเมือง การบริหารและการบริการ

ส่งเสริมด้านการเมือง การปกครอง ตามระบอบประชาธิปไตย โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วน
ร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของเทศบาลตำบลหนองบัว

ส่งเสริมและสร้างขวัญกำลังใจ ความสามัคคีให้เกิดขึ้นกับบุคลากรในหน่วยงาน บริหารงานบนพื้นฐาน
ของความถูกต้อง ยุติธรรมและความโปร่งใส ยึดหลักคุณธรรม พัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีจิตสำนึกใน
การปฏิบัติหน้าที่และการบริการประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ถูกต้องตามระเบียบ

ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ
เอกชน ภาคประชาชน ในการวางแผนพัฒนาและปรับปรุงเทศบาลตำบลหนองบัว พัฒนาต่อไป

ภาพที่ 16 แสดงการจัดเวทีสนทนากลุ่มเพื่อวิพากษ์นโยบาย เพื่อเป็นข้อเสนอแนะนโยบายต่อเทศบาล
ตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

ข้อสรุปจากการวิจัยครั้งนี้ การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามข้อเสนอเชิงนโยบายในแต่ละประเด็น ชุมชนสามารถจัดทำข้อเสนอโครงการมายังเทศบาลตำบลหนองบัว อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อรับการพิจารณากลับกรองโครงการ ทั้งนี้ต้องมีความสอดคล้องกับแผนประจำปีงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรไว้ในแต่ละปี ซึ่งทางเทศบาลจะดำเนินการผลักดันนโยบายต่างๆ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มผู้สูงอายุและส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต การส่งเสริมสุขภาพ การสืบสานทางวัฒนธรรมของชุมชนอย่างยั่งยืน